

NVLM

Tilburg, 11 september 2023

Aan: Rijksoverheid, Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen

LS,

Reactie op vraag 1

De Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM) vindt dat er een goede grondslag om maatschappijleer in ieder geval voor de *Wet op het voortgezet onderwijs* op te nemen in artikel 2.13, lid 2. Dit om de volgende vier redenen.

1. Maatschappijleer voorziet in een lacune in het funderend onderwijs, een lacune die breed (h)erkend wordt.

Maatschappijleer staat voor sociologische, politicologische en (deels) rechtswetenschappelijke kennis, inzicht en vaardigheden op het gebied van:

-Rechtsstaat, politiek, democratie.

-Maatschappelijke verschijnselen, -vraagstukken en -ontwikkelingen.

De laatsten hangen weer samen met bepaald (niet-)rechtsstatelijk, democratisch en politiek handelen.

Denk aan verschijnselen als: (verschillen tussen) maatschappelijke waarden en normen, sociale orde en (on)gelijkheid, macht- en gezagsvraagstukken, de structuur en invloed van maatschappelijke instituties, etc.

Maatschappijleer heeft daarbij deze doelen: maatschappelijke geletterdheid (genoemde kennis, inzicht en vaardigheden), oordeelsvermogen (het maatschappelijk debat kunnen volgen en wegen) en participatie (bijdragen aan oplossingen van maatschappelijke vraagstukken).

Leerlingen in Nederland vertonen juist op dit terrein achterstand.

Dit blijkt steeds weer uit onderzoek, zoals bij elkaar gebracht op de website www.adks.nl en onlangs nog duidelijk werd in *de Volkskrant* van 03-08-23 ("Nogal wat jongeren hun geduld verloren met de parlementaire democratie") en 10-08-2023 ("Zorg dat jongeren de kans krijgen om democratische vaardigheden te ontwikkelen"). Politieke en maatschappelijke kennis en betrokkenheid is onder Nederlandse leerlingen laag. Dat is te begrijpen: betreffende maatschappijleerkennis, -inzicht en -vaardigheden ontbreken, anders dan in andere landen, in belangrijke mate in het funderend onderwijs. Gezien de achterblijvende maatschappelijke en politieke kennis en betrokkenheid van leerlingen, is dat een omissie.

2. Maatschappijleer is essentieel voor burgerschapsvorming.

Burgerschapsvorming is terecht een belangrijk thema voor leerlingen in het funderend onderwijs.

Bovenstaande inhouden zijn daarvoor essentieel. Het is daarbij te constateren dat de doelen van

maatschappijleer nauwkeurig aansluiten bij en uitwerking geven aan de schoolbrede

burgerschapsopdracht als gevat in huidig artikel 2.2 van Wvo. Anders gezegd: het vak is belangrijk, zo niet wezenlijk, voor het bereiken van burgerschapsdoelen. Zoals lector Burgerschap Hessel Nieuwelink

(Hogeschool van Amsterdam) het uitdrukt: "Burgerschap realiseer je met schoolvakken als maatschappijleer."

3. Versterking van maatschappelijke en politieke kennis (maatschappijleer) in het onderwijs is eerder breed parlementair erkend.

De staatscommissie Parlementair Stelsel (commissie Remkes) adviseerde in 2018 om maatschappijleer een verplicht vak te maken in het gehele voortgezet onderwijs (p. 258) en zo het onderwijs over de democratische rechtsstaat te versterken. Deels is dat gerealiseerd met een verplichte, zij het marginale, hoeveelheid maatschappijleer in de bovenbouw v.o. Maar op deze wijze is maatschappijleer geen toeleverend vak voor het *funderend* onderwijs, hetgeen gezien voorgaande redenen niet logisch is. Met de in 2021 aangenomen moties van de Kamerleden Rog en Van Meenen is daarom ook duidelijk uitgesproken dat maatschappijleer dit funderende karakter heeft en als zodanig sterker in het onderwijs moet voorkomen. Dat kan door het in artikel 2.13, lid 2 op te nemen.

4. Een aantal van huidige kerndoelen Mens en Maatschappij zijn afkomstig uit het domein van maatschappijleer (zie reden 1.), vertonen daar op zijn minst een duidelijke relatie mee. Het is dus meer dan vanzelfsprekend dat maatschappijleer in artikel 2.13, lid 3 als toeleverend vak zou moeten gelden. Zie de huidige kerndoelen 36, 39, 43 en 44.

Samengevat: er zijn vier goede grondslagen om maatschappijleer als een toeleverend vak voor het funderend onderwijs te erkennen en als zodanig in artikel 2.13, lid 2 op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Marcel Mooijman
Voorzitter